

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Jarosław Matras
SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

w sprawie **D. S.**

ukaranej za czyny z art. 151 § 1 k.w.

po rozpoznaniu w dniu 23 sierpnia 2023 r. w Izbie Karnej,

na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),

kasacji wniesionej na korzyść skazanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim Zamiejscowy VII

Wydział Karny w Hajnówce

z dnia 4 stycznia 2018 r., sygn. VII W 855/17,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. umarza postępowanie z uwagi na przedawnienie karalności;**
- 2. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 4 stycznia 2018 r. (sygn. akt: VII W 855/17) Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim Zamiejscowy VII Wydział Karny w Hajnówce uznał

obwinioną D. S. za winną tego, że w dniu 13.09.2017 roku o godzinie 11:30 w pobliżu miejscowości T., Gmina B. na terenie Nadleśnictwa B., leśnictwo T., oddział XXX nie będąc osobą uprawnioną przechodziła przez las w miejscu, w którym jest to zabronione, tj. czynu z art. 151 § 1 k.w., za co wymierzył jej karę grzywny w wysokości 100 zł (*sygn. akt: VII W 855/17, k. 35*).

Od wyroku nakazowego nie wniesiono sprzeciwu i uprawomocnił się on w dniu 1 lutego 2018 r. (*sygn. akt: VII W 855/17, k. 35, 42*).

Pismem z dnia 31 marca 2023 r. kasację od ww. orzeczenia na korzyść obwinionej wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, w której podniósł zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na jego treść naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 93 § 2 k.p.w., polegającego na przyjęciu, że okoliczności przypisanego ukaranej czynu i jej wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie zarówno wina jak i okoliczności czynu zarzucanego obwinionej budziły poważne wątpliwości, co winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie w celu wyjaśnienia wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności.

Podnosząc taki zarzut, Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie karalności przypisanego obwinionej wykroczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna.

W myśl art. 93 § 2 k.p.w. orzekanie w postępowaniu nakazowym może nastąpić, jeżeli okoliczności czynu i wina obwinionego nie budzą wątpliwości. Zgodnie z utrwaloną już linią orzeczniczą Sądu Najwyższego brak owych wątpliwości oznacza, że nie ma ich zarówno odnośnie co do sprawstwa danego czynu, jak i winy obwinionego, z uwzględnieniem zarówno jego wyjaśnień oraz innych dowodów przeprowadzonych w toku czynności wyjaśniających. Poza sporem jest, że postępowanie nakazowe to instytucja prawa procesowego, której stosowanie zastrzeżono do najbardziej oczywistych przypadków, gdzie materiał dowodowy jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych istotnych wątpliwości co do winy i

okoliczności popełnienia zarzucanego czynu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2018 r., V KK 112/18, SIP Legalis nr 1747323, Prok.i Pr.-wkł. 2018/9/19; z dnia 13 września 2017 r., IV KK 42/17, SIP Legalis nr 1673926; z dnia 11 grudnia 2018 r., III KK 648/18, SIP Legalis nr 1885226).

Z powyższą sytuacją nie spotykamy się jednak na kanwie tej sprawy, na co trafnie wskazuje Rzecznik Praw Obywatelskich. Rację należy mu przyznać, że z zeznań świadków: W. G. i J. S. wynika, że powierzchnię oddziału XXX w pobliżu miejscowości T., gmina B., objęto czasowym zakazem wstępu, a ponadto, iż przed rozpoczęciem prac związanych z usuwaniem drzew, ustawiono m.in. znaki zakazu wstępu, na pomalowanych na kolor czerwony słupkach o wysokości 2 metrów (*sygn. akt: VII W 855/17, k. 8v., 10v.*). W aktach sprawy znajduje się ponadto kopia zarządzenia Nr 15/17 Nadleśniczego Nadleśnictwa B. z dnia 28 kwietnia 2017 r. oraz dwa załączniki, tj. mapa lasów objętych okresowym zakazem wstępu i obwieszczenie (*sygn. akt: VII W 855/17, k.17, 18, 19*). W tym miejscu należy przypomnieć, że czyn zabroniony ujęty w treści art. 151 § 1 k.w. polega między innymi na przechodzeniu lub przejeżdżaniu przez grunt leśny w miejscach, w których jest to zabronione. Wykroczenie może być popełnione zarówno umyślnie jak i nieumyślnie.

W analizowanej sprawie kluczowa dla ustalenia odpowiedzialności ukaranej była ocena, czy była ona uprawniona do przebywania w tym lesie.

Podjmując próbę rozwiązania tego problemu należy odwołać się do przepisów ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 627). Zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy o lasach, nadleśniczy jest uprawniony do wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa. Za celne w tym zakresie należy uznać rozważania autora nadzwyczajnego środka zaskarżenia, że kolejnym elementem normy prawnej zawartej w przytoczonym przepisie są przesłanki wprowadzenia tego zakazu. Inaczej rzecz ujmując, zakaz wstępu do lasu może wprowadzić wyłącznie nadleśniczy oraz nie może to być zakaz inny, niż okresowy. Wyłączona jest więc możliwość wprowadzenia zakazu przez jakąkolwiek inną osobę nie posiadającą przymiotu "nadleśniczego" (nie będącą nadleśniczym), podobnie jak nie jest możliwe wprowadzenie zakazu stałego (bezterminowego), ponieważ takie działanie nie mieściłoby się w granicach kompetencji ujętej w art. 26 ust. 3 wskazanej już ustawy o lasach.

Na zwrócenie szczególnej uwagi zasługuje także fakt, że zarządzenie Nr XX/XX Nadleśniczego Nadleśnictwa B. z dnia [XXX] r. jest aktem prawnym zmieniającym zarządzenie Nr YY/YY Nadleśniczego Nadleśnictwa B. z dnia [YYY] r. w sprawie wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasu. W zarządzeniu Nr XX/XX Nadleśniczego Nadleśnictwa B. wskazano jedynie przyczynę wprowadzenia okresowego zakazu wstępu do lasu oraz wskazano tereny, których zakaz nie dotyczy, resztę zaś postanowień, w tym kwestie terminu obowiązywania przedmiotowego zakazu wskazanego w zarządzeniu Nr YY/YY - pozostawiono bez zmian. Tymczasem z treści obwieszczenia stanowiącego załącznik do zarządzenia Nr XX/XX wynika, że termin obowiązywania zakazu wstępu ustalono od dnia [XXX] r. do odwołania, zaś jako przyczynę wskazano zagrożenie bezpieczeństwa publicznego, związane z wystąpieniem w lasach zniszczenia oraz znacznego uszkodzenia drzewostanów, przejawiającego się masowym zamieraniem drzew i drzewostanów na skutek zachodzących procesów powodujących powstanie dużej liczby drzew martwych, stanowiących realne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz ich mienia.

Trafnie zauważył zatem w odniesieniu do przywołanych wyżej regulacji prawnych autor kasacji, że przepisy nie pozwalają na wprowadzenie przez Nadleśniczego zakazu nieograniczonego terminem. Zwrot „do odwołania” świadczy w istocie o charakterze stałym zakazu. Nadto, przyczyna wskazana w obwieszczeniu w ogóle nie może być podstawą legalnie wprowadzonego zakazu, ponieważ nie została przez ustawodawcę ujęta w katalogu powodów wprowadzenia zakazu okresowego wskazanych w art. 26 ust. 3 ustawy o lasach, na co wskazywał już Sąd Najwyższy w orzeczeniach wydanych w podobnych sprawach (por. choćby wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2023 r., sygn. akt: IV KK 161/23, SIP Legalis nr 2949826; z dnia 10 lipca 2019 r., sygn. akt: III KK 167/19, Prok. i Pr. 2020 nr 4-5, poz. 8, str. 7).

Oprócz wskazywanego wyżej problemu nie mniej istotą, a zupełnie fundamentalną kwestią było to, czy zachowanie D. S. zrealizowało wszystkie przesłanki odpowiedzialności za wykroczenie, uzasadniające przypisanie jej winy. W tym kontekście należy zauważyć, że negatywną przesłanką do wydania w niniejszej sprawie wyroku nakazowego, którą winien był dostrzec sąd *meriti* były właśnie

wątpliwości co do materialno-prawnych podstaw przypisania jej odpowiedzialności za wykroczenie, przede wszystkim z uwagi na potrzebę rozważenia zastosowania w sprawie kontratypu stanu wyższej konieczności, o którym mowa w art. 16 § 1 k.w., a nade wszystko ustalenie, czy w ogóle zarzucane jej zachowanie cechuje się szkodliwością społeczną w jakimkolwiek stopniu (art. 1 § 1 k.w.), nie tracąc przy tym z pola widzenia treści orzeczenia TSUE z 17 kwietnia 2018 r. (C-441/17).

Należy zatem w pełnej rozciągłości podzielić argumentację autora kasacji, że w niniejszej sprawie rozpoznający sprawę D. S. Sąd *meriti* winien, po zapoznaniu się z materiałem dowodowym, załączonym do wniosku o ukaranie, powziąć wątpliwości co do okoliczności czynu i winy obwinionej i skierować sprawę do rozpoznania na rozprawie. Wskazane w kasacji rażące naruszenie art. 93 § 2 k.p.w., jakiego dopuścił się Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim Zamiejscowy VII Wydział Karny w Hajnówce miało istotny wpływ na treść zapadłego wyroku, bowiem nie można wykluczyć, że po przeprowadzeniu rozprawy, zapadłoby inne, co do istoty, orzeczenie. Powinno to skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku nakazowego i przekazaniem sprawy sądowi *meriti* do ponownego rozpoznania.

Zasadny okazał się być wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich o umorzenie postępowania, wszczętego wobec D. S. Zgodnie z treścią normy prawnej, wyartykułowanej w art. 45 § 2 k.w., w razie uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia termin przedawnienia "odżywa" i biegnie od daty takiego uchylenia. Takie uchylenie może mieć miejsce w drodze kasacji (art. 110–112 k.p.w.) lub wznowienia postępowania (art. 113 k.p.w.). Biegący na nowo termin przedawnienia wynosi 2 lata, ponieważ doszło już do wszczęcia postępowania. Tak wyrażona zasada odnosi się jednak do sytuacji, w których przedawnienie karalności jeszcze nie nastąpiło (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 listopada 1999 r., IV KKN 332/99, SIP Legalis nr 46297; wyroki Sądu Najwyższego z 2 marca 2001 r., V KKN 3/01, SIP Legalis nr 50010, oraz z 24 września 2001 r., II KKN 2/00, SIP Legalis nr 53806). Z powyższym stanem rzeczy nie mamy jednak do czynienia w niniejszej sprawie, gdyż karalność wykroczenia, którego popełnienie zarzucono D. S. ustała z upływem 3 lat od dnia jego popełnienia (art. 45 § 1 k.w.), tj. z upływem [ZZZ] roku.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[J.J.]

[ms]